

УДК 619:616.98:579.842.14С

© 2011

*Атаманчук О. В., лікар ветеринарної медицини, здобувач**

Полтавська державна аграрна академія

ЧАСТОТА ВИДІЛЕННЯ КУЛЬТУР САЛЬМОНЕЛ ТА ЗОЛОТИСТОГО СТАФІЛОКОКУ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ АНАЛІЗУ ЗВІТІВ ВЕТЕРИНАРНОЇ І ГУМАННОЇ МЕДИЦИНИ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗА 2005–2008 РОКИ ПОВІДОМЛЕННЯ 2. РЕЗУЛЬТАТИ АНАЛІЗУ ЗВІТІВ ГУМАННОЇ МЕДИЦИНИ

Рецензент – доктор ветеринарних наук А. Ф. Каришева

*Аналіз звітів гуманної медицини за 2005–2008 роки показав, що сальмонели були виділені від 0,72 % (3440 осіб) досліджених людей. Із 3484 виділених культур 1875 (53,8 %) типували як *S. enteritidis* і 1178 (33,8 %) – *S. typhimurium*. До числа решти 431 (12,4 %) культур виявили ще 28 серологічних варіантів збудника. Золотистий стафілокок виділили від 10,8 % досліджених людей. Його коагулазопозитивний варіант у 67,25–85,95 % випадків був причиною токсикоінфекції й токсикозів у дітей (під час – зі смертельними випадками). Не виявлено причинного зв'язку між спалахами токсикоінфекції серед тварин та людей.*

Ключові слова: частота, звітні дані, сальмонели, золотистий стафілокок.

Постановка проблеми. Незважаючи на понад 50-річний досвід боротьби з сальмонельозом, захворюваність і загибель людей від нього не зменшується. Сальмонельозом хворіють люди, тварини, птиця та хутрові звірі [4, 5]. У людей сальмонельоз протікає з ознаками ураження шлунка та кишечника (токсикоінфекція), у генералізованій формі (сепсис) та як бактеріоносійство [2, 4, 5]. Захворювання є досить поширеними й призводять до значних витрат на проведення діагностичних досліджень і лікування хворих людей, а інколи призводять до їх загибелі.

Аналіз основних досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми. Красніцька Є. С. (1958) відмічала, що харчові отруєння, спричинені сальмонелами, становлять близько 18 % від загального числа бактеріальних отруєнь, підтверджених лабораторним шляхом, а смертність – 1–2 %.

Статистичні дані останніх 20 років свідчать про те, що в нашій країні на токсикоінфекції у людей лише сальмонельозної етіології щорічно хворіє від 6 до 20 тис. осіб. Смертність при цьому становить від 0,2 до 1 % [1].

Стафілококові харчові токсикози реєструють

у вигляді як епідемічних спалахів, так і спорадичних випадків. Їх аналіз не завжди дає незаперечні результати, оскільки до них можуть мати відношення і збудники інших захворювань [3].

Мета досліджень. Мета роботи – провести аналіз звітних даних гуманної медицини Одеської області за 2005–2008 роки щодо результатів та частоти виділення сальмонел і стафілококів.

Матеріали досліджень. У роботі використані річні звіти державних лабораторій гуманної медицини Одеської області за 2005–2008 роки. Їх цифрові дані було піддано статистичній обробці з допомогою загальноприйнятого математичного методу у порівняльному аспекті за кожен із зазначених вище років.

Матеріали від людей відбирали при їх профілактичному обстеженні за епідеміологічними показниками від хворих та підозрюваних на захворювання сальмонельозом, черевним тифом і паратифами А В С.

Результати досліджень. Результати роботи наведені в таблицях 1 та 2. Як видно із даних табл. 1, частота виділення сальмонел від людей за 2005, 2006, 2007 та 2008 роки склала 0,68 %, 0,66, 0,83 та 0,71 % (у середньому 0,72 %), або в абсолютних цифрах – 891 осіб, 726, 1015 та 808 осіб відповідно. Всього за 4 роки від 3440 людей, хворих на сальмонельоз, ізолювали 3484 культури цього збудника. Із них 1875 (53,8 %) типували як *S. enteritidis*, 1178 (33,8 %) – *S. typhimurium*, 93 (2,7 %) – *S. typhi*, 89 (2,6 %) – *S. bledam*, 43 (1,23 %) – *S. virchow*, 36 (1,03 %) – *S. tshiongwwe*, 18 (0,52 %) – *S. yava*, 17 (0,49 %) – *S. derby*, 16 (0,46 %) – *S. heidelberg*, 13 (0,37 %) – *S. bovismobificans* та інші.

Упродовж чотирьох років збудника виділяли з харчових продуктів та змивів із об'єктів довкілля в межах 0,003–0,02 % та 0,04–0,01 % відповідно. Із 15 проб харчових продуктів, забруднених сальмонелами, в дев'яти випадках були кулінарні

* Керівник – доктор ветеринарних наук В. П. Бердник

СТОРІНКА МОЛОДОГО ВЧЕНОГО

1. Частота виділення культур сальмонел за 2005–2008 роки

Роки	Об'єкти досліджень	Досліджено проб із позитивними результатами			Серологічні варіанти	
		всього	абсолютне число	%	назви	кількість
1	2	3	4	5	6	7
2005	Люди	130542	891	0,68	S. typhimurium S. enteritidis S. typhi S. bledam S. heidelberg S. hadar S. bovismobificans S. tshiongwe S. sendai S. virchow S. anatum S. brandenburg S. abony S. moscow S. muester	433 349 62 12 10 9 4 4 4 3 2 2 1 1 1
	Разом	130542	891	0,68		897
2006	Люди	109621	726	0,66	S. enteritidis S. typhimurium S. bledam S. typhi S. virchow S. mission S. derby S. bovismobificans S. tshiongwe S. heidelberg S. newport S. muenchen S. schleisheim S. stanley S. uppsala S. abony S. moscow	356 269 30 22 14 11 8 7 7 4 4 2 2 2 2 1 1
	Харчові продукти	31611	1	0,003	S. typhimurium	1
	Об'єкти довкілля	93072	33	0,04	S. typhi S. typhimurium S. mission S. nagoya	15 13 3 2
	Разом	125413	760	0,61		776
2007	Люди	121605	1015	0,83	S. enteritidis S. typhimurium S. bledam S. virchow S. yava S. tshiongwe S. typhi S. derby	626 286 33 19 18 14 7 5

СТОРИНКА МОЛОДОГО ВЧЕНОГО

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5	6	7
					S. moscow	5
					S. montervideo	4
					S. newport	4
					S. agama	2
					S. bovismobificans	1
					S. brandenburg	1
					S. dublin	1
					S. glostrup	1
					S. heidelberg	1
					S. stanley	1
					S. uppsala	1
					S. westhampton	1
	Харчові продукти	39279	7	0,02	S. enteritidis	6
					S. java	1
	Об'єкти довілля	70853	8	0,01	S. typhimurium	1
					S. java	7
	Разом	231737	1030	0,44		1046
		113876	808	0,71	S. enteritidis	544
					S. typhimurium	190
					S. bledam	14
					S. tshiongwe	11
					S. gallinarum	9
					S. virchow	7
					S. stanley	5
					S. derby	4
					S. muenchen	4
					S. uppsala	3
					S. brandenburg	2
					S. chester	2
					S. montervideo	2
					S. reading	2
					S. typhi	2
					S. agama	1
					S. bovismobificans	1
					S. essen	1
					S. glostrup	1
					S. heidelberg	1
					S. indiana	1
					S. newport	1
					S. schleisheim	1
					S. sendai	1
					S. typhisuis	1
1	2	3	4	5	6	7
	Харчові продукти	36527	7	0,02	S. enteritidis	6
					S. typhimurium	1
	Об'єкти довілля	72462	6	0,01	S. enteritidis	6
	Разом	222865	821	0,37		824
	Усього за 4 роки	710557	3502	0,49		3543

2. Частота виділення культур золотистого стафілокока за 2005–2008 роки

Роки	Досліджено осіб		
	усього	із позитивними результатами	
		абсолютне число	%
2005	50777	5022	9,89
2006	41952	5421	12,92
2007	43569	4853	11,14
2008	43839	4136	9,43
Разом	180137	19432	10,79

вироби, 3 – м'ясо та субпродукти, 2 – молочні продукти і в одному випадку – яйця.

Якщо порівняти дані наших повідомлень 1 та 2, то виходить, що у ветеринарній звітності не зареєстровано жодного випадку виділення з патологічного матеріалу *S. enteritidis*, а *S. typhimurium* виділили від свиней у 2005–2006 роках та ВРХ у 2006–2007 роках у 30 (0,94 %) із 3186 та 4 (0,56 %) – із 707 досліджених проб відповідно. Водночас за 2005–2008 роки цих збудників виділяли щорічно; найчастіше і регулярно від людей, із харчових продуктів та проб змивів з об'єктів довкілля (обладнання переробних підприємств).

Усе це свідчить про відсутність прямого причинного зв'язку між спалахами сальмонельозної токсикоінфекції з-поміж тварин і людей за 2005–2008 роки.

Однак, враховуючи недостатню вивченість біологічних властивостей цього збудника, більш ефективний контроль над інфекцією, яку він викликає, можливий лише при спільній роботі науковців, діагностичних, епізоотологічних та епідеміологічних служб ветеринарної й гуманної медицини.

У процесі профілактичних досліджень виявили у 2005 році 139 сальмонелозів, у 2006 р. – 142, у 2007 р. – 147 та у 2008 році – 108, тобто, всього за 4 роки – 536 (0,11 %). Вони і є одним із джерел сальмонельозної інфекції.

Сальмонельозну токсикоінфекцію реєстрували у формі окремих спалахів чи спорадичних випадків. У 2005 році від неї померло двоє людей.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. *Волинець Л. К.* Харчові токсикоінфекції // Ветеринарна медицина. – №4. – 2003. – С. 43–44.
 2. *Голубева Н. В., Тилесов В. А., Кисилев Б. С.* Энтеробактерии // Руководство для врачей. – М.: Медицина, 1981. – 321с.
 3. *Липковський В. Ф., Наумова Р. П., Богданюк П. С.* Стафилококковые пищевые токсикозы и энтероколиты. – К.: Здоров'я. – 1976. – 110 с.

Серед людей, хворих та підозрюваних на захворювання на харчові токсикоінфекції, від яких виділені стафілококи, 16,31 % становили діти віком до 14 років. На частку коагулазопозитивного золотистого стафілокока, як етіологічного фактора токсикоінфекцій та токсикозів у дітей, за 2005 рік припало 67,25 % випадків, 2006 р. – 85,95 %, 2007 – 83,51 % і 2008 рік – 74,28 % випадків. Від них померло у 2005 та 2007 роках по одній дитині, а в 2006 році – троє дітей.

Висновки: 1. За 2005–2008 роки виявлено 3440 хворих на сальмонельоз, що становить 0,72 % від загального числа людей, досліджених із допомогою бактеріологічного методу.

2. Із 3484 культур сальмонел, ізольованих від хворих людей, 1875 (53,8 %) типували як *S. enteritidis* і 1178 (33,8 %) – *S. typhimurium*. Серед решти 431 (12,4 %) культури було ще 28 серологічних варіантів сальмонел.

3. За 2005–2008 роки не виявлено причинних зв'язків між спалахами сальмонельозів з-поміж тварин та людей, але через недостатню вивченість властивостей збудників більш ефективний контроль над інфекцією може вестися лише при спільній роботі ветеринарної та гуманної медицини.

4. Золотистий стафілокок виділили від 10,8 % досліджених людей. Його коагулазопозитивний варіант у 67,25–85,95 % випадків був причиною токсикоінфекції й токсикозів у дітей (іноді – зі смертельними наслідками).

4. Методичні рекомендації щодо діагностики, профілактики субклінічного маститу корів та боротьби з ним / В. П. Бердник, С. В. Аранчій [та ін.]. – Полтава, 2005. – 54 с.
 5. *Титаренко О.В.* Поширення, біологічні властивості збудника та удосконалення профілактики сальмонельозу свиней. – Автореф. дис.... канд. вет. наук. – Х., 2005. – 20 с.